

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ

ಬಾಪೂ ಚರಕದಿಂದ ನೂಲು ತೆಗೆಯುವುದರಲ್ಲೇ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರೂ ಹರಿಲಾಲ ಶೇರುಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಕರೆದು ಹರಿಲಾಲ ಮಾಡಿದ ವಹಿವಾಟಿನಿಂದ ಅಮಾಯಕರು, ನಿರ್ದೋಷಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ವಷ್ಟೀಕರಣ ಕೊಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಹರಿಲಾಲ ನನ್ನ ಮಗನಂಬುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯದಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಾನು ಹರಿಲಾಲನ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧದ ಲಾಭ ಅವನಿಗೆ ಸಿಗಬಾರದು. ಯಾರಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ ಅವರು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು' ಎಂದು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನವಾದಾಗ ಬಾಪೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಅನೇಕ ಗಣಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಾಬೂ ಚಿತ್ರಂಜನ್ ದಾಸರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರಂಜನ್ ದಾಸ ಅವರ ಮಗ ಚಿತ್ರಂಜನ್ ದಾಸ ಕೂಡ ಹರಿಲಾಲನ ವಯಸ್ಸಿನವನೇ ಆಗಿದ್ದ. ಹರಿಲಾಲನ ಕಷ್ಟ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಚಿತ್ರಂಜನ್, ನೀವು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬದಲಿಗೆ ಗುಜರಾತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ದೀರ್ಘ ಕಾಲದ ನಂತರ ಹರಿಲಾಲ ರಾಜಕೋಟದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಮಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹರಿಲಾಲನ ಸೋದರ ಸಂಬಂಧಿ ಬಲಿ ಬಹನ್ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಿ ಮದುವೆಯ ಬಳಿಕ ಹರಿಲಾಲ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗುವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಮುಂಬಯಿಗೆ ತೆರಳಿ ಕಶ್ಮೀರ್ ಹೋಟೆಲ್‌ನಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಗೋದರೇಜ್ ಸೇಠ್ ಎಂಬ ವರ್ತಕರ ಜೊತೆಗೆ ವಹಿವಾಟು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ. ಈ ಲೇಖನಮಾಲೆಯನ್ನು ಆಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ಗುಜರಾತಿನ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆ 'ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಪ್ರಜಾಮಿತ್ರ' ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ.

ಈ ಲೇಖನ ಮಾಲೆಯ ಮೊದಲ ಕಂತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಾಗ ಹರಿಲಾಲನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವನು, ತನ್ನ ಸೇಡಿನ ಭಾವನೆ ಈಡೇರಿತು ಎಂಬ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂತಸದೊಂದಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಹಗಲಾಗಿತ್ತು; ಹರಿಲಾಲನ ಇಡೀ ದೇಹಕ್ಕೆ ನೋವಿನ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಿರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಲೆಯುವ ಮತ್ತು ಖಾಲಿ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ದಿನಗಳು ಎದುರಾಗಿದ್ದವು. ಗೋದರೇಜ್ ಸೇಠ್‌ರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಂತೆ, ಅಂದಿನವರೆಗೂ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಆಗಾಗ ಕಂಪನಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ, ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸಹ, ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹಣದಿಂದ ಹರಿಲಾಲನ ಜೀವನ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ಹಣ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದ ಸಹಾಯದ ಅವಧಿ ಕ್ರಮೇಣ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗಿತ್ತು. ಕಡೆಗೆ ಆ ಸಹಾಯವೂ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹರಿಲಾಲನವರು ಆರ್ಥಿಕ ದುಸ್ಥಿತಿಯ ದಿನಗಳು ಬಾಯ ತೆರೆದು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಹೋಟೆಲ್ ಬಾಡಿಗೆ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯ ಅರಿವಿತ್ತು, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದುಸ್ಥಿತಿಯ ಈ ನಡುವೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಷ್ಟವೊಂದು ಅವನವರು ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ರಾಜಕೋಟದಿಂದ ಹರಿಲಾಲನ ಸೋದರ ಮಾವನ ಸಂಬಂಧಿಕರಾದ ಶಾಮಲದಾಸರು ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು

ಬರೆದು ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು.

ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದ ನಂತರ ಬಾಪೂ ಅವರು ಮನೆತನದ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಆಸ್ತಿಯ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಹೊಲ, ಆಸ್ತಿ ಈಗ ನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರರ ಹೆಸರಿಗಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಹೋದರರ ಕಡೆಯಿಂದ ಅವರ ಪುತ್ರ ಶಾಮಲದಾಸರು ರಾಜಕೋಟದಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿರ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಈಗ ಮಾರಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಪೂ ಅವರು ಈ ಮೊದಲೇ ಆ ಮನೆಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಿಡುವುದಾಗಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಶಾಮಲದಾಸರು ಆ ಮನೆಯ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಪಕ್ಕಾಗೊಳಿಸಲು ರಾಜಕೋಟದ ತಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರ ದಸ್ತಾವೇಜು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೋದಾಗ, ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದು ಎದುರಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ತಾಕೂರರು ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು; ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಆಸ್ತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಡೆತಡೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಆಸ್ತಿ ಗಾಂಧಿ ಪರಿವಾರದ ಕೈಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿ ಬೇರೆಯವರ ಕೈಗೆ ಹೋದರೆ, ಆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಯಾರು ಹೊಣೆಗಾರರಾಗುತ್ತಾರೆ? ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಆ ಹಣವನ್ನು ಮರಳಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಉಂಟಾಗದು ಎಂದು ತಾಕೂರರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಆಸ್ತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಯಾವ ಹಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ದಸ್ತಾವೇಜಿನ ದಾಖಲೆ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಾಪೂ ಅವರ ಆ ಪತ್ರವಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾಕೂರರಿಗೆ ಆ ಪತ್ರ ಸಾಲದು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅವರು ಈ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡಿ

ಹರಿಲಾಲನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಯಾಚಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡ ತಂದು ಮೊದಲು ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

ಶಾಮಲದಾಸರ ಎದುರು ಈ ಸಂಕಟ ಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಹರಿಲಾಲನ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿದ್ದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹರಿಲಾಲ ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಕಷ್ಟ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಸಂಭವವೂ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಈ ಭಯದಿಂದ ಶಾಮಲದಾಸರು ವ್ಯಗ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಅನುಮಾನ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಹರಿಲಾಲನ ಚಟಗಳು ಮತ್ತು ಅವನ ವಿಷಯ ಲಂಪಟತೆ ಈಗ ಜಗಜ್ಜಾಹೀರಾಗಿದ್ದವು. ಹರಿಲಾಲನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸಿಗುವವರೆಗೆ ಈ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಹರಿಲಾಲನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ಈ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಪಕ್ಕಾಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಈ ಮಾರಾಟದ ಹಣದಲ್ಲಿ ತಾವು ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಚುಕ್ಕಾ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ತಾಕೂರರ ಕರಾರಾಗಿತ್ತು.

ಶಾಮಲದಾಸರು ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಬಾಪೂ ಅವರು ಈ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಇದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಎಂದೂ ನೆನಪಿಸಿದ್ದರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹರಿಲಾಲ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಇದು ನೈತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಾಗುವುದು ಎಂದೂ ಸಹ ಬರೆದಿದ್ದರು.

ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ ಹರಿಲಾಲ ಗಾಢ ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾದ. ಅವನು ತಾಕೂರರಿಂದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ, ಪೂರ್ವಿಕರ ಆ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಾಪೂ ಅವರು ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಬಂದ